

PTUJSKI LIST

Politično gospodarsk

Štev. 16

Ptuj, 30. aprila 1922

IV. letnik

Stane:

Za celo leto
za pol leta
za četrt leta
za 1 mesec
Pr

Razdelitev države na oblasti.

Dne 25. aprila t. l. je podpisala naša vlada uredbo o razdelitvi naše države na oblasti. Vseh skupaj je zamišljenih 33 oblasti.

S tem je končan boj med zagovorniki narodnega in državnega edinstva, med katere pripada v prvi vrsti demokratska stranka ter pristaši plemenskega separatizma, med katere spada v prvi vrsti tudi naš klerikalizem.

Odslej bo naša država organizirana na novo. V oblastih se bo vladal narod sam avtonomistično, ker je oblastem izročil velik del javnih poslov in sicer neposredno ljudstvu samemu. Potom ustvaritve oblastnih uradov je izvršena demokracija, ki stopa na mesto centralizma. Veliki župani, ki bodo načelovali oblastem so opremljeni z generalno kompetenco, tako da večina poslov spada sploh pod njihov delokrog.

Upravni centralizem je potom teh oblasti popolnoma ubit. Prosveta, poljedelstvo, trgovina, industrija, narodno zdravje, socijalna politika, vera, šume in rude — vse spada v okvir kompetence teh oblasti.

Minister v Beogradu nima od časa do časa razdelitve v oblasti neposredne odločitve v poedinih upravnih zadevah ostaje mu le pravica, da daje upravna navodila in da vrši vrhovno nadzorstvo nad upravo.

Pritožbe proti odločbam velikega župana ne gredo na ministrstvo, temveč na upravno sodišče I. inštanca, ki bo za nas poslovalo v Celju. Kot druga in najvišja upravna sodna inštanca bo posloval v Beogradu državni

Gospod zdravnik, župnik bo umrl.

Ha, ha, moram se smejati! Kaj je ta potujoči rokodelčič naredil! Pa dobro je; če se ljudje burki smejijo, gotovo burkežu nič ne storijo. Pa bi bilo tudi škoda, če bi se mu kaj zgodilo.

Vendar Vam hočem povedati, kaj je ta ptič naredil.

Potujoč rokodelčič prišel je enkrat — bila je že precej tema — v mestece Orlovec. Svet je temen, pot slaba, naš rokodelčič truden in rad bi že počinil. Pa, resnici pravico, v mestu noče ostati; meščani so presneto neuljudni, gotovo mislijo, da je Bog vandravca zato ustvaril, da imajo ti meščani človeka, katerega morejo iz hiše vreči. Če prav premislimo, je pač siromak tak popotni rokodellec. Policaj in pes sta mu edina prijatelja. Pes mu že od daleč nasproti beži, pozdravi ga z lajanjem in ga poljubi v nogo. Policaj ga takoj milosrčno izprašuje, od kod je, kako se piše, če že ima nočno prenočišče — če ne, mu ga radi priskrbe, včasih ne da bi prosil. Pa beračenje, kako strogo je prepovedano.

Pa vse to nič ne briga našega rokodelčica. Ta ne berači, ni se mu treba bati policaja, le eno hoče, rad bi še prišel v bližnjo

svet, ki sodi tudi v sporih med državno in samoupravno oblastnijo.

Od ljudstva samega in od dobrega uradništva v oblastih je odvisno, da prične z razdelitvijo na nove oblasti resnično novo življenje v naši državi. Mi demokrati se bomo gotovo z veseljem lotili dela pri samoupravi ljudstva v teh oblastih, s katerimi je iztrgana vsem klerikalnim in narodno socijalnim zabavljačem tista kost iz žrele, na kateri so glodali ves čas odkar so na vladi demokrati. Tukaj imate sedaj avtonomijo po kateri toliko kričite, poslušite se je, delajte in boljše bode za demovino. Razdeljena je naša država na naslednjih 33 oblasti:

1. Beograjska s sedežem v Boogradu;
2. Zagrebška v Zagrebu;
3. Ljubljanska v Ljubljani. K njej spadajo mesto Ljubljana, politični okraji Črnomelj, Kamnik brez občin Motnik, Trojane in Špitalič, Kočevje, Kranj z Jezerskem, Krško, Litija, Ljubljanska okolica, Logatec, Novo mesto, Radovljica, sodna okraja Brežice in Sevnica, občine Veliki kamen in Mrčna sela iz sodnega okraja Kozje in sodni okraj Laško razen občine sv. Rupert.
4. Mariborska oblast s sedežem v Mariboru. K njej spadajo mesta Celje, Maribor, Ptuj, Ljutomer, Prevalje, Slovenjgradec, sodni okraj Kozje brez občin Veliki kamen in Mrčna sela, sodni okraji Celje, Vransko, Gornji grad, Šmarje, iz sodnega okraja kamniškega občine Motnik, Trojane in Špitalič; dalje Prekmurje in celo Medjimurje.
5. Primorsko-krajiška oblast v Karlovcu.
6. Osiječka v Osijeku;
7. Sremska z Zemunom s sedežem v Vukovaru;

vas Kolovec, kjer je bil pred nekterimi leti v delu. Mojster, pri katerim je bil pomočnik, je med tem umrl in njegovo ženo, vdovo, hoče obiskati, — morebiti se da potolažiti. Vas Kolovec je pa še 2 dobri uri oddaljena od mesta. Pa vandravcu pride dobra misel. Orlovski zdravnik ima čilega konjica in fin voziček. Škoda za voz, če se ne rabi — Vandravec gre k zdravniku, pozvoni in zakliče: „Gospod zdravnik ustanite, župnik v Kolovcu bo umrl. Jaz sem sel.“ „Ravno ne spada v moj krog Kolovec, reče zdravnik, vendar g. župniku ne morem odreči. Imate voz seboj, da se peljam?“ „O ne, tega ne. V Kolovcu imamo samo 3 konje. Gospoda župnika konj je krumpast, krčmarjev vozi drva, Tonetovega pa so med vojaške konje vzeli. Hitro gospod zdravnik, drugače nam prej župnik v drugi svet odraščajo.“

Zdravnik res ustane, hitro zapreže in oba sta oddrdala proti Kolovcu, da se je kar srce smejalu našemu ptičku.

Za dobro urico prideta v Kolovec. „Tako, reče vandravec, ko sta pred farovž prišla, „zdaj bom jaz šel in zbudil učitelja, vi pa glejte, da kdo iz farovža pride! Jaz sem hitro nazaj.“ On skoči z voza odhiti in črez par minut že trka na oknu vdove.

Kaj pa zdravnik? Ta sedi en čas na vozu, nikdo ne pride, ne sel, ne učitelj, ko-

8. Bačka v Novem Sadu;
9. Podunavska v Smederevu;
10. Podrinska v Šabcu;
11. Valjevska v Valjevu;
12. Šumadinska v Kragujevcu;
13. Moravska v Čupriji;
14. Požerevačka v Požarevcu;
15. Timočka v Zaječaru;
16. Niška v Nišu;
17. Vranjska v Vranji;
18. Kosovska v Prištini;
19. Skopska v Skoplju;
20. Bregalniška v Štipu;
21. Bitoljska v Bitolju;
22. Raška v Čačku;
23. Užička v Užicah;
24. Kruševačka v Kruševcu;
25. Zetska na Cetinju z Boko Kotorsko;
26. Splitska z otokom Krkom v Splitu;
27. Dubrovniška v Duarovniku;
28. Tuzlanska v Tuzli;
29. Sarajevska v Sarajevu;
30. Mostarska v Mostaru;
31. Travniška v Travniku;
32. Vrbaska v Banji luki;
33. Bihačka v Bihaču.

Uredba določa, da se moreta dve ali več oblasti spojiti v eno večjo, ako ne presaga skupno število prebivalcev 800.000. O tem odločajo dotične oblastne skupščine. Za merilo prebivalstva je merodajno ljudsko štetje od 1921.

V prvih petih letih odkar stopi ta uredba v veljavo, morejo se poedini srez odcepiti od ene oblasti in priklopiti drugi, ako to sprejme samoupravno zastopstvo dotične oblasti, kateri želi srez pristopiti, in odobri ta pristop notranji minister s pristankom mi-

njiček že postaja nemiren, nazadnje vendar tudi on z voza skoči in pozvoni pri farovžu. Kmalu se okno odpre in vun zakliče kuharica: „Pa to noč ne bo mira?“ „Kako gre fajmoštru?“ vpraša hitro zdravnik. „O moj“, odgovori kuharica, „ta je odraščal.“ „To pa vendar ne, pa vendar ne“, zakliče v svoji žalosti dohtar. „Pred eno uro se je odpeljal v Orlovec k zdravniku“, pripoveduje kuharica, „z vozom so prišli po njega. Ne veste, je zdravniku že kaj bolje?“ „Kateremu?“ „Orlovskemu, ta je je baje smrtni postelji. Sel je prišel po župnika, umirajoč baje ravno našega gospoda zahteva.“ Dohtar je kmalu vedel, da je nekdo iz obeh norca napravil. Godrnjaje se odpelja proti domu in na poti sreča župnika ki se je od Orlovca domu peljal. „Dober večer, gospod župnik“ zakliče mu zdravnik nasproti, „kako gre Orlovskemu dohtarju?“ „Hvala za prašanje, tega je danes nekdo po osie poslal kakor mene, župnika iz Kolovec.“ Zdaj se spomni zdravnik, da je ta dan 1. april. Nato sta vsak na svoj dom se odpeljala. Naš rokodelčič si je sladko odpočil, in ni bil jezen, da je dohtar krivdo prvemu aprilu dal. Kdo pa je župnika po osle poslal? Bržkone Orlovski kaplan, ker se ta vedno jezi, če gre Orlovski zdravnik v drugo faro, v Kolovec, k župniku kvartat in kave pit.

nistrskega sveta. Po preteku pet let se mora takšna srememba izvršiti le z zakonom. Spremembo oblasti v Bosni in Hercegovini odreja oblastna skupščina z dvetretjinsko večino v mejah čl. 95. ustave.

Okrogi, županije, okraji in kotari ostanejo, v kolikor jih ne izmenjuje ta razdelitev na oblasti.

Naredba stopi v veljavo z objavo v „Službenih Novinah“ (torej z dnem 28. aprila.)

Vlada je poleg ukaza pripravila zakonski predlog o novi razdelitvi, da ga sprejme skupščina, ki naj tudi izvede spremembe, ki jih smatra za potrebne.

Dr. Korošec.

Dr. Korošec je imel tukaj v nedeljo shod. Govoril je gorostasne neresnice, ki so jo poslušalci žalibog verjeli.

Trdil je naprimer, da je predsednik demokratske stranke, dr. Davidović, proti razdelitvi naše države v okraje.

Ravno ob istim času v nedeljo, ko je dr. Korošec to trdil, je naš predsednik dr. Davidović v Ljubljani na velikem zboru imel sijajen govor, v katerem je med drugim utemeljeval razdelitev države na okraje ter izjavil, da je ta razdelitev njegova ideja.

Nadalje je dr. Korošec trdil, da razdelitev države v oblasti ne dobi najvišjega potrjenja in se sploh ne smatra resno niti ne od demokratov. Par ur pozneje pa je razdelitev države dobila najvišje potrjenje ter se izvede v praksi v najkrajšem času.

Nadalje je trdil govornik, da smo na pragu avtonomije. To je trdil v istem hipu, ko se je izvedel načrt razdelitve države v oblasti.

Najgorostasnejša pa je bila trditev, da lahko postane ako hoče, za tri dni minister.

Resnica je, da bi to bilo mogoče le, ako bi vstopil v vlado ter se pridružil tistim, čez katere je zabavljajal.

Iz teh kratkih podatkov pa je videti, da se poslužujejo opozicijski govorniki žal tudi očitnih neresnic ter zavajajo ljudstvo na nelep način.

Trajen obstoj pa more imeti le stranka, kateri je brezpogojna resnica edina voditeljica.

Jugoslovani, Jugoslovenke!

Kakor v vsih ostalih krajih naše drage domovine, sklenili smo tudi v Mariboru, da postavimo spomenik dnevu poroke našega vladarja, Njegovega veličanstva kralja Aleksandra I. z Njeno Kraljevsko Visokostjo rumunsko kraljico Marijo. Kakor so časi, v katerih živimo, resni in težki, naj bo tudi ta spomenik resen, odgovarjajoč perečemu vprašanju našega okraja. Sklenili smo, postaviti v Mariboru veliko otroško bolnico, ki bi naj varovala pogube, kar ima naše kraljestvo najdragocenejšega, naš mladi jugoslovanski naraščaj. Čelo bolnice bo dičilo ime naše prve jugoslovanske kraljice Marije.

Potreba otroške bolnice v Mariboru je velika. Naša bolnica nima posebnega otroškega oddelka, ker je bilo pred preobratom iz zdravstvenih ozirov težišče za naše kraje Gradec, za Prekmurje Budimpešta, za Koroško Celovec. Treba je ustanoviti novo središče in sicer tako, ki bo z ozirom na razdalje vsem prizadetim enako dosegljivo. Po naravni legi nagibljejo se ti kraji proti Mariboru, a naše mesto jim v tem oziru ne more nuditi nobene pomoči. Ker pa nam država ne more v teh gospodarskih tako težkih časih priskočiti na pomoč, treba, da sežemo po samopomoči. S tem bomo najlepše dokazali, državi in vladarju, da pravilno pojmuje dobo, v kateri živimo in da smo je vredni.

Vojna z vsemi svojimi grozami in zlasti s pomanjkljivo prehrano je rušila že v kali zdravje naše dece in polagala v nežni otroški

organizem začetke težkih orgnaničnih bolezni. Potom izvlečkov matrik župniških uradov je dokazano, da znaša le v jugoslovanskem ozemlju nekdanje Spodnje Štajerske umrljivost otrok do 1. leta 60%, med 1. in 4. letom 26% in med 4. in 10. 65%. V Mariboru samem znaša letna umrljivost 42%. Iz Koroške in Prekmurja nimamo točnih podatkov, a že omenjene številke govorijo dovolj jasno.

Zato se je v Mariboru ustanovil odbor, ki si je stavil za nalogo, da povzdigne otroško bolnico v Mariboru. Ker pa je to vprašanje tako blizu ženskemu srcu in program naše organizacije, je sklenilo naše društvo, da posveti s trajnim delom svoje sile tej misli tako dolgo, dokler ne bo stala v Mariboru otroška bolnica. Roko v roki hočemo delati z društvom za zgradbo otroške bolnice v Mariboru in ga podpreti v človekoljubnem cilju.

Zato se obračamo z našo prošnjo do vseh tistih, ki so prizadeti in tudi tistih, ki niso prizadeti, da nam pomagajo. Predvsem prosimo vse organizacije, brez razlike strank in slojev, da se nam pridružijo. Obračamo se na občine, da v svojem interesu podprejo naše delo, nadalje na častito duhovščino in učiteljstvo. Posebej se še obračamo na premožnejše sloje, na industrijska podjetja, banke, posojilnice in različne zadruge.

Pomagajte vsi, vsak po svoji moči. Darove bomo objavljali potom časopisov. Imena darovalcev in seznam darov bodo izročeni Njenemu Veličanstvu Kraljici Mariji.

Darove pošiljajte na „Sklad otroške bolnice“, Posojilnica v Mariboru, nabiralne pole pa „Mariborskemu ženskemu društvu.“

Gospodarstvo.

Kako je odvracati škodo po vranah in drugih ptičih po setvi?

Kmetovalci se često pritožujejo, da jim vrane narede veliko škodo pri setvi in pred žetvo. K vranam prištevamo črno, sivo in poljsko vrano ter krokarja in kavko.

Pri nas se v večji meri nahajajo črna, siva in poljska vrana. Ker se črna in siva vrana radi družita s poljsko, jih ljudje med sebo ne razločujejo in smatrajo vsi enako škodljivim. Vendar presega korist poljske vrane zdaleko njeno škodljivost. Poljska vrana, to je tista vrana črne barve, ki ima gol kljun pri korenu, uniči nebroj poljskih miši, polžev, ogrcev rujavega hrošča, mramorjev in drugi škodljive golazni. Če bi poljska vrana ne opravljala ta posel tako temeljito, kakor ga, bi se ogrci rujavega hrošča zaplodili v taki meri, da bi bilo vsako sejanje, oziroma sajenje brezuspešno.

Itak je pa tudi poljska vrana lahko pri setvah zelo nadležna posebno, če se pojavlja v mnogoštevilnih jatah. V tem slučaju je treba zmanjšati njih število na primeren način. Najuspešnejše sredstvo za to je razdiranje gnezdišč, kajti strelu se ta ptič previdno izvrgiba.

Jih popolnoma zatreti pa ni umestno iz ravnokar navedenih razlogov.

Dobi se pa tudi sredstvo, s katerim se lahko varuje vsejano seme, da ga ne izključijo vrane in druge ptice; je to neko barvilo, ki se izdeluje iz premogovega katrana in se imenuje „antiavit.“ Kmetijska družba za Slovenijo v Ljubljani ga ima že več let v zalogi in ga oddaja 1 kg po 45 Din., pol kg po 25 Din., četrt kg po 15 Din., osminko kg po 10 Din., 5 dkg po 6-25 Din. Za uporabo je narediti enodstotno raztopino tega sredstva. Vzame se torej n. pr. 10 dkg „antiavita“ in raztopi v mali količini vroče vode, nakar se primeša toliko mrzle vode, da je vse tekočine 10 litrov; rabi se naj taka posoda, ki ni za kaj drugega več uporabna. Raztopino je s palico dobro premešati. Na to je za setev pripravljeno seme razgrniti na primeren prostoru in s to pripravljeno raztopino s pomočjo kake vrtnice ali trsne škropilnice dobro poškopiti in temeljito premešati, da se enakomerno pobarva. Naposled je seme posušiti in uporabiti za setev.

Z „antiavitom“ pobarvanega semena se ne lotijo ne vrane ne drugi ptiči. Dež ne izpere „antiavita.“

Ptiči se tudi izgibajo zelenih rastlin, ki so požropljene z antiavito raztopino. Po poročilih v „Kmetovalcu“ se da sklepati, da je to sredstvo zanesljivo in na Kranjskem v več slučajih preiskušeno.

Priporočila se torej onim, katerim so vrane in drugi ptiči nadležni pri setvah, da uporabljajo „antiavit“, ki se lahko naroča pri kmetijski družbi v Ljubljani.

Državni ekonom Zupanc.

* * *

Trošarine prosto kuhanje žganja.

(Nadaljevanje in konec.)

8. Viničarji.

Viničarji smejo, kakor že v začetku omenjeno, pokuhati vinske tropine, ki so jih dobili od svojih gospodarjev kot del zaslužka, čim stanujejo na vinogradnikovem posestvu, trošarine prosto, vendar se ne odmeri viničarju čas kuhe po številu njegove družine, temveč je določeno, da skupno število ur za kuhanje žganja, ki se dovoli vinogradniku in viničarju, ne sme presežati onega števila ur, ki pripada vinogradniku po številu njegove družine.

Ker ni obenem dovoljeno, da se smejo vinogradnikovi družini tudi člani viničarjeve družine, čeprav niso pri vinogradniku na hrani in stanovanju, temveč le na stanovanju, obstoji viničarjem dovoljena ugodnost edinole v tem, da smejo porabiti za pokuhanje vinskih tropin oni čas, ki je morda preostal vinogradniku, ali pa ga jim je ta prostovoljno odstopil.

Da ta ugodnost ni posebna pridobitev za viničarje, je jasno. Kako naj n. pr. razdeli vinogradnik, ki je samec ali vsaj brez večjega števila družinskih članov, pa ima več viničarskih družin, pritikajočih mu 114 ur med vse te družine? In kaj naj ostane njemu samemu? Ako se hoče viničarjem res pomagati, je treba, da se jemljejo njih družine vsaka zase in da se odmeri viničarju čas kuhe po številu te družine kot samostojnim posestnikom.

C. Kraj kuhanja.

Trošarine prosto žganje se sme kuhati edinole v zgradbi, kjer proizvajalec žganja stanuje ali pa na zemljišču (vinogradu, sadonosniku, vrtu itd.) ki ga obdeluje dotičnik sam.

Kuhanje žganja na tujem svetu je prepovedano. V tem oziru velja izjema le za tekočo proizvodno dobo, t. j. za čas do 31. avgusta 1922.

Do tega dne se sme namreč tam, kjer se rabijo samo vzdane žgalne priprave in tam, kjer ni na razpolago dovolj žgalnih priprav, ki se dajo prenešati, kuhati žganje trošarine prosto tudi na tujem posestvu, vendar mora finančna kontrola:

a) še preden se prične kuhati žganje, na posestvu vsakega posamega posestnika ugotoviti količino pripravljene drozge in ali je ta količina v pravem razmerju s količino snovi, ki jih je pridelal dotični posestnik sam

b) ob kuhanju ali vsaj takoj po končanem kuhanju doznati, ali je lastnik drozge pokuhal ravno to količino drozge, kolikor jo je bilo popisane, da jo ima.

Ker mora finančna kontrola ugotoviti količino drozge na posestvu samem, še preden odobri prijavo, je treba, da se pravčasno (vsaj kakih 14 dni poprej) naprosi, naj ugotovi količino drozge, ker se namerava kuhati žganje trošarine prosto na tujem posestvu.

Prepoved kuhanja žganja na tujem posestvu je tako stroga, da je celo zadržnikom prepovedano kuhati žganje na zadržnikovem posestvu, ker se zadržniki kot fizične osebe ne smejo zamenjati z zadrujo samo kot juridično osebo.

Č. Pripravljanje kuhanja.

Po starih predpisih je moral vsakdo, ki je želel kuhati žganje trošarine prosto, pri-